

Kvalificerade lärdomar

Varje profession har sina yrkessjukdomar, eller för att uttrycka det mer positivt, sina karaktärsdanande effekter. Min egen yrkeskår förmår t.ex. sällan iaktta sin omgivning och världens gång utan att dryfta och analysera fenomenets historiska bakgrund. Det finns ingenting som är genuint nytt för en historiker. Allting har en bakgrund, ett förklarande förgånget, som ger djup åt det dagsaktuella.

Så är det också med de säkerhetspolitiska val Finland står inför under de närmaste åren. Trots att mycket har förändrats stormaktspolitiskt och militärstrategiskt sedan kalla krigets dagar är det klart att vissa aspekter av frågan fortfarande är starkt historiskt betingade. Vare sig man vill att Finland skall förbli alliansfritt eller ansluta sig till NATO är det lätt att hitta argument för och emot det i historien.

Men historien erbjuder som bekant endast kvalificerade lärdomar. Även om vissa förutsättningar förändrar sig långsamt, såsom landets geopolitiska läge och kulturella djupstrukturer, är deras betydelse i hög grad avhängig av andra, betydligt snabbare teknologiska och dagspolitiska förändringar i västvärlden.

Häri ligger historiens stora paradox. Vi behöver bakgrundsinformation för att kunna fatta kloka beslut, men samtidigt påminner historien oss om att framtiden alltid är oviss och ofta mycket överraskande. Att lära av det förflutna kan därför handla om att avslöja ingrodda tankemönster, som hindrar oss att se framtiden rakt i ögonen.

Jag har ibland försökt föreställa mig vilken hållning Mannerheim eller Kekkonen skulle ha i Finlands nuvarande säkerhetspolitiska debatt. Tankeleken är förstås orättvis mot de två stormännen. Vad kan marsken och Urkki veta om Internet och Osama bin Laden?

I en fråga tror jag ändå att duon skulle ha en bestämd åsikt. Och då avser jag uttryckligen behovet av att se alert och fördomsfritt på landets säkerhetspolitiska framtid. Det gäller att inte låsa sina positioner på någon punkt. Man borde därför allvarligt begrunda om en folkomröstning om Finlands anslutning till NATO är en särdeles fiffig lösning.

De som kräver en folkomröstning säger att ett NATO-medlemskap har en så avgörande betydelse för vårt land att alla medborgare måste få ta ställning i frågan. Men hur hade det gått våren 1948 om folket hade fått avgöra om Finland skulle ingå VSB-fördraget med Sovjetunionen? Jag slår vad om att majoriteten skulle ha röstat emot detta för grannsämjan så stabiliserande säkerhetspolitiska arrangemang.

Det blev Kekkonens stora livsuppgifter att få det motsträviga folket att i efterhand inse hur nödvändigt det var att minimera de säkerhetspolitiska intressekonflikterna mellan Finland och Sovjetunionen. Han lyckades, ja kanske lite för bra, eftersom både folket och parlamentarikerna ännu i dag tenderar att se på Finlands eventuella NATO-medlemskap huvudsakligen i ett finsk-ryskt sammanhang.

De som är anhängare av ett NATO-medlemskap anser att det ger skydd mot ett oberäkneligt Ryssland. Motståndarna å sin sida oroar sig över att ett NATO-Finland skulle dras in stormaktskonflikter med Ryssland som motpart.

Här kan det vara nyttigt att skifta perspektiv. Finland har förstås alltså sina säkerhetspolitiska prioriteringar. Men om vi vill att EU skall utvecklas till ett förbund av inbördes lojalt och konstruktivt agerande medlemsstater är det rimligt att också vi är beredda att sammanjämka och pruta på våra prioriteringar.

Därför vore det viktigt att massmedierna och beslutfattarna skulle få medborgardebatten att i högre grad handla om hur ett eventuellt finländskt NATO-medlemskap är förenligt med den pågående politiska integrationen av EU. Massmedierna och riksdagen spelar verkligen en nyckelroll här. Statsledningen måste nämligen av naturliga skäl tåga om många av de säkerhetspolitiska rapporter och analyser som diskuteras inom regeringen.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 4.9.2002